

ԳՐԱԿԱՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԵՒ ՀԱՆՐԱՅԻՆ

ԱՄՍԱԳԻՐ

ՏԱՍՆԵՒԶՈՐՍԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

1909

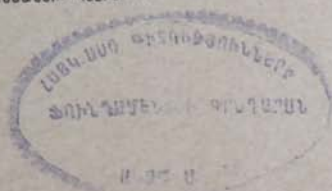
№ 12

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս

ԷԼԵԲՏՐՈՂԱԶԱՐԴ ՏՊԱՐԱՆ ՕՐ և ՈՂԱՆԵԱՆՅՈՒ. ՊՈԼԻՑ. 7.

1909

ՅԱԿՈԲ ՊԱՐՈՆՅԱՆ

Ն Ո Ր Տ Ա Ր Ի

1884° թէ 1882

Ազգային լրագիրք օտար թերթերէն քաղելով և թարգմանելով ծանուցին մեզ թէ ոչ ևս է 1885-ը, թէ անգունդին մէջ թաղուեցաւ նա, թէ ժամանակին հոսանքովն կամ թեւերովն կամ անիւներովն կամ առագաստներովն սլացաւ զնաց—բայտ որում մեր խմբագիրներն ժամանակն երբեմն թռչուն կը ներկայացնեն երբեմն կառք երբեմն նաւ և երբեմն գետ—: Իւրաքանչիւր խմբագիր իւր կարողութեանն և ճաշակին համաձայն դամբանական մը կարդաց նորա դիակին վրայ: Մին իւր դամբանականով ցաւ յայտնեց թէ բաւական ժամանակէ հետէ հեռի էր իւր սիրուհիէն զոր մահու չափ կը սիրէ. ոմն իւր տապանականով ցաւեցաւ թէ իւր բաժանորդներէն ոմանք լրագրոյն բաժանորդագինն չէին հատուցած. ուրիշ մը դեռ կը շարունակէ 1883-ի կենսագրութիւնն:

Լրագրաց կողմէ տրուած ամեն լրոց կոյրդկուրայն հաւատարու միամտութիւնն չունենալով՝ անհնար է ինձ հաւատք ընծայել 1883-ի մահուան, 1883-ի որ դեռ ծնած իսկ չէ մեզի համար:

Ես որ սովորած չեմ կուրօրէն հնագանգիլ այն սովորութեանց զորս նախապաշարումն կտակած է և որոց քնասակարութիւնն ակներև կը տեսնուի, նոր տարւոյս առթիւ խոնարհաբար և անկեղծաբար կառաջարկեմ սիրելի ազգիս որ, ի բաց նետելով օտարաց նմանելու հնաւանդ

և յոռի սովորութիւնն, մերժէ 1884 թուականն, և տարի ս'ալ ետ երթալով, 1882-ն ընտրէ իրեն թուական և զայն գործածէ քանի մը տարիներ: Այս կարծիքն, եթէ յիշողութիւնս չխաբեր զիս, կարծեմ ուրիշ անգամ ալ յայտնած եմ, և այսօր իրերն կը խրախուսեն զիս այժմ աւելի ոյժ տալ այս կարծեացս, գոնէ առաջն առնելու համար այն անպատեհութեանց որ կրնան աղբերանալ ամեն տարւոյն սկիզբն առանց բանաւոր պատճառի թուական փոխելէ:

Ո՞վ չսիրեր նորութիւնն, ո՞վ չփափարէր նոր հագուստներ հագնել, ո՞վ չբաղձար հին տարին թողուլ և նորը գնել, յայտուամենայնիւ նոր տարի գործածելու համար հարստութիւն պէտք է: Մեր ազգն աղքատ է և հետեալէս կրնայ տակաւին երկար տարիներ հագնիլ այն տարիները զորս հինցուցած են հարուստ ազգերն:

Զգուշանանք ամեն բան վարդագոյն տեսնելէ, սոսկանք ամեն ինչ ծիրանեգոյն նկարելէ:

Այն ազգերն որ իրենց հանճարովի մարդկային զարգացման պատմութիւնն նշանաւոր և փայլուն էջերով կը պծնեն և կը զարդարեն, բնականաբար իրաւունք կստանան իրենց մեծութեանը պատշաճ թուական ունենալ. իսկ ընդհակառակն՝ այն ազգերն որոնք յետաճացութեան մէջ հոստատամտութեան մրցանակին կարժանանան, չեն կրնար մեծ ազգաց թուականն ընդունիլ առանց ծաղու նշաւակ լինելու:

Մեր վիճակը, մեր քսակը չներեր, ընթերցող, նոր տարի գնել:

Հասակն չերկննար երկար հագուստով, ընդհակառակն երկար զգեստ մը նոյն իսկ միջահասակներն կարճահասակ կը ցուցնէ:

Նոյն իսկ 1882 թուականն՝ զոր առաջարկեցի մեր ազգայնոց՝ շատ մեծ է մեր գլխուն համար, և եթէ չվախնայի մեր լաւատեսներու քարկոծումէն՝ պիտի խնդրէի ազգէն որ 400 թուականէն սկսէր. այս թուականն հա-

մեստ, կոկիկ և մեր վիճակին յարմար թուական մ'է և ամեն հայ կրնայ ճակատաբաց գործածել զայն:

Կը խնդրեմ, ձեր աչաց առջևը բերէք մի անգամ հազար ութն հարիւր ութսուն և չորս թուականն. քննեցէք և պիտի տեսնէք թէ վիհ կայ նորա և մեր ընտանեկան, կրթական, ընկերական, արհեստական, վաճառականական, գրական, դիտական, վարչական և խորհրդարանական վիճակին մէջ տեղ: Ունինք երեսփոխական ժողով, ձեռնհասութեան դիւան, դատարակութեան դիւան, կալուածոց դիւան, համարակալութեան դիւան, յարաբերութեան դիւան, իրաւասութեան դիւան, նախաձեռնութեան դիւան, խմբագրութեան դիւան, անձնական կիրքեր, հիւանդ քալանսպոկներ, խօսք կուզեմներ, կը ըողոքեմներ, ի կարգ կը հրապարակեմներ, զանգակ, գրասեղան, հարցում, հարցապնդում, յղում, թեր ու դէմ խօսող ատենաբաններ, կուսակցութիւններ, օրակարգ, դռնփակ նիստեր, վրան բաց նիստեր, այս ամենն ունելով ունիմք, բայց այս ժողովոյն ատենագրութիւններն տպելու դրամ չունինք:

Այսչափն կը բաւէ, կարծենք, մեր ներքին վիճակին վրայ գաղափար մը կազմելու համար և աւելորդ է զայն երկարօրէն նկարագրել աստ:

Արդ, անհրաժեշտ հարկ է կամ թուականն մեր վիճակին յարմարցնել և կամ մեր ընթացից մէջ փոփոխութիւններ մուծանել, որովհետեւ ոչ այս ընթացքը մեզի կը վայելէ ոչ ալ 1884 թուականը:

Եթէ իրաւացի են դիտողութիւններս և բանաւոր—և կը հաւատամ թէ այնպէս են—կը մաղթեմ որ ամեն կարգի ազգայինք, միշտ աչաց առջև ունենալով ծանիր զքեզն, միմեանց ձեռն կարկառեն և մէկդի դնելով անձնական կիրք, գոռոզութիւն, ինքնասիրութիւն և փառամոլութիւն, ի միասին աշխատին ազգին զարգացման, եթէ կը փափաքին որ մեր ազգն ալ իրեն դրացի ազգաց քով կարենայ պատուաւոր դիրք մը գրաւել:

Կը կնքեմ ուրեմն խօսքս քանի մը կարևոր բարե-
մաղթութիւններ ընելով:

Դաս չունեցող դասատուներուն եթէ ոչ նոր տարի
գոնէ նոր կոշիկ կը բարեմաղթեմ.

Ողջմտութիւն՝ երեսփոխանաց ոմանց.

Լրագրական ասպարէզին մէջ աւելի ողջախոհութիւն
և նուազ սիրահարութիւն.

Բանաստեղծներու բեղմնաւոր մուսայներ և բանա-
հիւտներու ճոխ յանգեր.

Ամեն աստիճանի ազգայնոց արժանավայել յարգանք.

Վիճաբանութեանց մէջ նուազ հայհոյութիւն—ըստ
որում բոլորովին ջնջելն անկարելի է— և քիչ մը տրամա-
բանութիւն—ըստ որում շատն անհնար է առ այժմ—.

Սուտանդաններու ներքե իրենք զիրենք գովաբանող
զրիչներուն քիչ մը շնորհք որոց վայել է ծաղր և ծիծաղ
այժմ և միշտ:

† ԵԱՎՈՐ ՊԱՐՈՆԵԱՆ